

Cantores Minores 70-vuotisjuhlaviikot

29.10.–13.11.2022

**Cantores
Minores**

1952 **70** 2022

Sisällys

Taiteellisen johtajan tervehdys	2
Tasavallan presidentin tervehdys	3
Cantores Minores -poikakuoron perustajat ja taiteelliset johtajat	4
CM Alumnien juhlakonsertti 29.10.2022	6
Domenico Cimarosa: Requiem	8
70-vuotisjuhlakonsertti 3./4.11.2022	12
J.S. Bach: Messu h-molli 10./13.11.2022	22
Leipzigin Tuomaskuoro 11.11.2022	34

YHTEISTYÖSSÄ

Helsingin kaupunki
Helsingin seurakuntayhtymä
Helsingin tuomiokirkko-
seurakunta
Taiteen edistämiskeskus
Jane ja Aatos Erkon säätiö
HELSINGIN SANOMAT
INNOFACTOR
SEB • VEHO
Radisson BLU Plaza
Ventoniemi • Xerox

Cantores Minores

Cantores Minores -kannatusyhdistys ry.
Meritullintori 3, 00170 Helsinki
puh. (09) 687 7720
info@cantoresminores.fi
www.cantoresminores.fi

 /cantoresminores
 @cantoresminoresfinland
 Cantores Minores Finland
 cantoresminores

Rakas Cantores Minores -poikakuoromme täyttää tänä vuonna 70 vuotta!
Voimme iloita ja olla ylpeitä tästä hienosta saavutuksesta.

Katsomme tulevaisuuteen luottavaisesti, vaikka maailma ympärillämme muuttuu jatkuvasti.

Mutta muutos onkin olennainen osa poikakuoroa. Pojat muuttuvat ja kasvavat koko ajan. He opettelevat jatkuvasti uutta ohjelmistoa – eikä vain uusia teoksia sillä äänenmurroksen myötä tututkin teokset täytyy opetella uudestaan. Kuoro ja sen ainutlaatuinen sointi on siis jatkuvassa muutoksen tilassa. Tämä on suuri paradoksi, joka on samalla kuoron kantava voima. Pojat ja perheet sekä kuoro elävät tätä päivää, mutta ovat samalla myös osa pitkää ainutlaatuista ja arvokasta elävää perinnettä, joka muovautuu koko ajan. Kirkollinen poikakuoroperinne onkin yli tuhat vuotta vanha, mutta silti elävä perinne laulajiensa ansiosta. Siinä eri-ikäiset pojat toimivat yhdessä. Se on instrumentti, jolla on ainutlaatuinen sointi. Ja meidän kunniatehtävämme on välittää se edelleen tuleville sukupolville. Tuo ainutlaatuisen sointi on musiikin lisäksi myös yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä ja kokemista, erilaisten ja eri-ikäisten poikien yhdessä kasvamista. Se on jotain sellaista, joka kulkee kanssamme ja soi parhaassa tapauksessa koko elämämme ajan myös kuoron jälkeen.

Onneksi olkoon kaikki entiset kuorolaiset eli alumnit ja kaikki toiminnassa nykyisin olevat kuoropojat, ainutlaatuisen ja upea Cantores Minores! Kiitos pojat!

Onnea koko kuoroyhteisölle, haluan kiittää ainutlaatuisesta työstänne ja onnitella teitä kaikkia eri aikoina kuoron toiminnassa olleiden perheitä ja muita omaisia, vanhempatoimikuntaa, kuoronjohtajia, kuoron henkilökuntaa, opettajia ja kouluttajia, kuoron luottamushenkilöitä- ja vapaaehtoistyöntekijöitä, solisteja, muusikoita, orkestereita, säveltäjiä, kaikkia kuoron ystäviä, Yhteiskuntasuhteiden neuvottelukuntaa, kaikkia yhteistyökumppaneita, Helsingin tuomiokirkkoseurakuntaa työntekijöineen, mesenaatteja, ystäviä, Helsingin seurakuntayhtymää, Helsingin kaupunkia, ja kaikkia niitä, joiden kanssa kuoro on saanut olla tekemisissä 70-vuotisen toimintansa aikana!

Hannu Norjanen
TAITEELLINEN JOHTAJA,
CANTORES MINORES

TASAVALLAN PRESIDENTIN TERVEHDYS

Cantores Minoresin esiintymiset muistetaan itsenäisyyspäivän juhlavastaanotoilla. Veteraanit ovat kiittäneet ja kehuneet Finlandia-hymniänne. Samoin mieleeni on jäänyt pikkukanttorien joulutervehdykset Mäntyniemessä. Vaikuttavan musiikin herättämät tunteet jäävät mieliin.

Kuoro on palkittu useaan otteeseen vuosien saatossa. Konserttisaleissa ja kirkkoissa ovat kaikuneet Bachin, Händelin tai Mendelssohnin produktiot. Kotimaan esitysten lisäksi olette saavuttaneet suosiota maailmalla. Kuoro on tunnettu lukuisista esiintymisistään kansainvälisillä kuorofestivaaleilla.

Suomen vanhimman kirkollisen poikakuoron ansiot eivät rajoitu ainoastaan musiikillisiin saavutuksiin. Kuoro on kasvattanut musiikillisia sukupolvia toisensa jälkeen. Vuosikymmenten aikana kuorossa on laulanut yli 3000 poikaa. Tälläkin hetkellä kuoron ryhmissä on yli 500 oppilasta.

Kuorolaulu Cantores Minoresin riveissä on avannut lapsille ja nuorille tien musiikin maailmaan. Kuorossa on toteutettu unelmia yhtenä joukkueena jo seitsemänkymmentä vuotta. Jatkukoon tämä perinne pitkään.

Toivotan hyvää juhlavuotta kaikille kuoron toimintaan osallistuneille ja tukijoukoille.

Sauli Niinistö
Tasavallan presidentti
Cantores Minores –kuoron suojelija

Cantores Minores -poikakuoron perustajat ja taiteelliset johtajat

Ruth-Esther Hillilä
KUORON PERUSTAJA

Tarmo Nuotio
KUORON PERUSTAJA

Peter Lacovich
TAITEELLINEN JOHTAJA
(1953–58, 1960–62)

Heinz Hofmann
TAITEELLINEN JOHTAJA
(1962–1987)

Christian Hauschild
TAITEELLINEN JOHTAJA
(1987–2004)

Hannu Norjanen
TAITEELLINEN JOHTAJA
(2005–)

Cantores Minores

Cantores Minores ja Peter Lacovich 1950-luvulla

Cantores Minores ja Heinz Hofmann 1970-luvulla

Cantores Minores ja Christian Hauschild 2000-luvulla

LA 29.10.2022 KLO 14 HELSINGIN TUOMIOKIRKKO

Cantores Minores Alumnien juhlakonsertti

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO
CM ENSEMBLE

Joht. Seppo Murto, Ari Häyrynen, Hannu Norjanen ja Filip Häyrynen
Johan Krogius, *tenori*, Tuomas Pursio, *basso*, Tapio Tiitu, *urut*

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO

Piae Cantiones *Ramus virens olivarum*
Jacob Archadelt *Ave Maria*
Joht. Hannu Norjanen

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO 1950–70 ALOITTANEET

Fredrik Pacius *Koraali 'Nyt kokoon
tulleet Jumala'*

Anton Bruckner *Locus iste*
Toivo Kuula *Iltatunnelma*

Taneli Kuusisto *Suomalainen rukous*
Joht. Seppo Murto

Ilkka Kuusisto *Hiljainen ilta*
Franz Schubert *Psalmi 23*
Gottfried August Homilius *Deo dicamus gratias*
Joht. Ari Häyrynen

TUOMAS PURSIO, BASSO

J.S. Bach *Großer Herr und starker König*
aria teoksesta 'Jouluoratorio'

CANTORES MINORES ENSEMBLE

Kaj-Erik Gustafsson *Salve Regina*
Ambrož Čopi *De Maria Virgine*
1. *Totus tuus*
Harri Viitanen *Muista, Jaakob (Tapio Tiitu, urut)*
Joht. Filip Häyrynen

JOHAN KROGIUS, TENORI

Domenico Cimarosa *Preces me
aria teoksesta 'Requiem'*

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO 1980–2000 ALOITTANEET

Kaj-Erik Gustafsson *Ave maris stella*
(Marcus Björn, *solisti*)
Franz Biebl *Ave Maria (solistit: Juhani Viskari,
Juuso Koski, Marcus Björn)*
Felix Mendelssohn *Beati mortui*
Joht. Filip Häyrynen

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO 2010-LUVULLA LAULANEET

Camille Saint-Saëns *Saltarelle*
Joht. Hannu Norjanen

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO

Einojuhani Rautavaara *Laulaja*
Leevi Madetoja *De profundis*
(Tuomas Pursio, *solisti*)
Jukka Niemi *Kiitos sulle isä suuri*
Joht. Hannu Norjanen

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO JA MUUT PAIKALLA OLEVAT ALUMNIT

Jean Sibelius *Finlandia*
Joht. Hannu Norjanen

Muutokset mahdollisia!

Esiintyjät

CANTORES MINORES ALUMNIKUORO

Cantores Minores –poikakuoron seitsemänkymmenvuotisen historian aikana sen riveissä on laulanut yli 3500 poikaa ja nuorta miestä. Myös nämä CM Alumnien juhlakonsertissa esiintyvät CM Alumnit edustavat tuota kuoron 'jälkikasvua' sekä kuoron historian kaikkia vuosikymmeniä aina kuoron perustamisesta lähtien. Laulajien yhteenlasketut CM-kuorovuodet yltyvät yli 1000 kuorovuoteen. CM Alumnikuoro toimi aikaisemmin lähinnä viiden vuoden välein kuoron juhluvuosina. Toimintaa päätettiin säännöllistää vuonna 1993, jolloin CM-poikakuoro vietti 40-vuotisjuhlia. CM-alumnit ovat sittemmin esiintyneet vuosittain muutaman kerran joko osana CM-kuoron konsertteja tai omissa esiintymisissä. Valtaosa CM Alumnikuoron jäsenistä on jatkanut lauluharrastustaan jossakin pääkaupunkiseudun kuorossa, erityisesti kamar- ja mieskuoroissa, ja ovat esimerkkeinä siitä merkittävästä musiikillisesta kasvatustyöstä, jota Cantores Minores Suomessa tekee. CM Alumnikuoro on myös tehnyt konserttimatkat Viroon (1996), Saksaan (2000), Iso-Britanniaan (2004) ja Italiaan (2010). CM Alumnikuoroa (ent. Seniorikuoro) ovat vuosikymmenien saatossa johtaneet ainakin Heinz Hofmann, Christian Hauschild, Ari Häyrinen, Hannu Norjanen ja Filip Häyrynen.

CM ENSEMBLE

Cantores Minores Ensemble perustettiin Helsingin tuomiokirkon poikakuoron Cantores Minoresin yhteyteen vuonna 1996 ja se toimi aktiivisesti aina vuoteen 2006 asti. Ensemble esiintyi ahkerasti sekä yksityis- ja edustustilaisuuksissa Suomessa ja ulkomailla. Aktiiviaikanaan Ensemble konsertoi

mm. Ruotsissa (1998, 1999), Venäjällä (2003) ja Japanissa (2003). Ensemblen ohjelmisto oli hyvin monipuolinen sisältäen niin perinteistä mieskuoromusiikkia kaikkine tyyli-suuntineen ja aikakausineen kuin myös kevyttä musiikkia ja jazzia. Ryhmä teki yhteistyötä mm. Kaartin vaskiseitsikon ja Rimpparemmin -kansantanssiyhtyeen kanssa. Vuonna 2002 CM Ensemble julkaisi ainoaksi jääneen äänitteensä 'VESPER' ruotsalaiselle Proprius-levymerkille. CM Ensemble taiteellisena johtajana toimi koko sen toiminta-ajan Filip Häyrynen.

KUORONJOHTAJAT

Konsertissa kuoroja johtavat CM-alumnit Seppo Murto ((kuorovuodet 1962–74; johtanut: mm. Dominante), Ari Häyrinen (1974–85; mm. Vox Sonora), Hannu Norjanen (1974–1979; mm. Cantores Minores -kuoron taiteellinen johtaja ja Tapiolan kamarikuoro) ja Filip Häyrynen (1987–99; mm. CM Ensemble).

Cantis SHOP

Uusi CANTIS SHOP avattu!

CANTORESMINORES.FI/CANTIS-SHOP

Myynnissä mm. CM-lahjatuotteita.

Domenico Cimarosa: *Requiem*

Italialainen Domenico Cimarosa (1749–1801) oli oman aikansa tunnetuimpia ja arvostetuimpia oopperasäveltäjiä, joka sävelsi lähes 70 oopperaa. Hänen teoksiaan esitettiin kaikissa tuon ajan merkittävässä musiikkikeskuksissa kuten Lontoossa, Pariisissa, Wienissä, Pietarissa, Prahassa, Kööpenhaminassa, Tukholmassa, Madridissa, Lissabonissa ja Amsterdamissa. Cimarosa oli lähtöisin vaatimattomista oloista, mutta pääsi poikkeuksellisen musiikillisen lahjakkuutensa ansiosta vapaaoppilaaksi Loreto-konservatorioon Napoliin. Cimarosan 23-vuotiaana tapahtuneen oopperasäveltäjädebyytin jälkeen hänen maineensa levisi nopeasti, kun hänen oopperoitaan alettiin esittää myös mm. Roomassa, Milanossa ja Venetsiassa. Nykyisin tunnetaan erityisesti Cimarosan koominen ooppera *Il matrimonio segreto* (Salainen avioliitto), jonka kantaesitys (1792) Wienissä oli suuri menestys. Keisari Leopold II määräsi teoksen esitettäväksi uudestaan heti saman päivän iltana.

Tsaaritar Katariina II (Katariina Suuri, hallitsijana 1762–92), jatkoi jo Keisarinna Annan (keisarinna 1730–40) aloittamaa suunnitelmaa lisätä Venäjän keisarikunnassa ei ainoastaan sivistystä ja koulutusta, vaan myös pyrkimystä tehdä Pietarista aikansa lahjakkaimpien säveltäjien, muusikoiden, kuvanveistäjien, taidemaalareiden, arkkitehtien ja esiintyjien kohtaamispaikka (Pietariin oli perustettu mm. taideakatemia vuonna 1757). Hänen aikanaan esim. arkkitehdit C. Rossi ja B. Rastrelli suunnittelivat lukuisia rakennuksia Pietariin. Myös maalaustaide ja kuvanveisto kukoistivat lukuisten tilausteosten ansiosta. Nimekkäitä muusikoita esiintyi Pietarissa ja ooppera- ja teatteriesitykset kukoistivat.

Hovin ylläpitämän keisarillisen teatterin henkilökuntaan kuului myös italialainen Maestro di cappella, jonka tehtävänä oli säveltää musiikkia hovin tarpeisiin. Kun Maestro di cappella Giuseppe Sartin (1729–1802) sopimus päättyi vuo-

den 1786 lopussa, hänen seuraajakseen valittiin lopulta ajan kuuluisin italialainen oopperasäveltäjä Domenico Cimarosa. Hänen suosittelijanaan Maestro di cappella -tehtävään oli herttua Antonio de Serra-Capriola, joka toimi Napolin kuningaskunnan suurlähettiläänä Pietarin hovissa. Cimarosa saapui Napolista Pietariin joulukuun alussa 1787, mukanaan vaimonsa ja pieni tyttövauva. Matka oli kestänyt Napolin lauhasta säästä kylmään ja tuuliseen Pietariin lähes kuukauden. Pietarissa Cimarosa viihtyi kolme ja puoli vuotta, ja siirtyi sitten Anton Salierin (1750–1825) jälkeen Wieniin hovisäveltäjäksi kahdeksi vuodeksi. Sieltä hän palasi italiaan ja Napoliin. Domenico Cimarosa kuoli Venetsiassa vuonna 1801.

Pietariin saavuttuaan Cimarosa aloitti lähes välittömästi sävellystyön, sillä herttuatar Serra-Capriola kuoli muutaman päivän sisällä Cimarosan saapumisesta. Herttua Serra-Capriola tilasi Cimarosalta Sielunmessun, *Messa da Requiem*in (*Missa de profunctis*) esitettäväksi puolisonsa muistojumalanpalveluksessa Pietarin roomalaiskatolisessa Pyhän Katariinan kirkossa. Cimarosan täytyi säveltää teos hyvin nopeasti, koska muistojumalanpalvelus oli hyvin pian. *Requiem*in partituuri onkin päivätty vuodelle 1787. Orkesterina on suhteellisen pieni kokoonpano (puhallinsoittimista hän käyttää vain käyrätorvea, fagottia ja oboeta ja teos voidaan esittää myös ilman altoviulua). Solistien kauniit soolo-osuudet ovat sängen lyhyitä, mikä voi varmaan sekin johtua kiireisestä sävellysaikataulusta. Kuoron käyttö on hyvin samanlaista kuin Cimarosan oopperoissa. Homofonisten kuoro-osien välissä on kuitenkin myös kontrapuktisempia jaksoja kuten *Aamen ja Cum sanctis tuis -fuugat*.

*Requiem*issaan Cimarosa osoittaa ammattilaisuutensa sekä kykynsä luoda kauniita melodioita, mitä W. A. Mozartkin (1754–1791) Cimarosan musiikissa suuresti ihaili. *Requiem*in musiikki on kaunista ja puhuttelevaa, oopperamaista

dramaattisuutta on teoksessa vähemmän. Mutta musiikki on sekä kiitollista että inspiroivaa soitettavaa ja laulettavaa. Teos on ennen kaikkea yksi suuri kokonaisuus, jossa eri osat eivät erotu jyrkästi kokonaisuudesta erillisinä teoksina, vaan ne ovat osa samaa jatkumoa alusta loppuun. Säveltäjä sitoo kokonaisuuden yhteen mm. käyttämällä Introituksen tematiikkaa myös Requiem aeternum, Dies Irae, Tuba mirum ja Lacrymosa-osissa. Cimarosa sävelsi myös muuta kirkkomusiikkia. Kaiken kaikkiaan ainakin 12 erilaista messua, useita psalmeja sekä kuusi oratoriota, mutta Requiem on sekä syntyhistorialtaan että sävellyksenä ainutlaatuinen teos hänen tuotannossaan.

Domenico Cimarosan Requiemilla on myös aivan oma merkityksensä Cantores Minores -poikakuoron historiassa. Runsas viisikymmentä vuotta sitten orkesterisäestyksellisten orkesteriteosten esittäminen ei ollut kuorolle arkipäivää. Nykyisin kuoro esittää vuosittain useita eri orkesterisäestysellisiä teoksia a cappella -ohjelmistojen lisäksi. Kuoron Bachin passioiden vuosittainen esityserinne pitkäperjantaisin alkoi Johannes-passiolla vuonna 1975.

Kuoronjohtaja Heinz Hofmann (1919–1987) oli kuitenkin tutustunut sattumalta Cimarosan Requiemin ensilevytykseen ja päätti ottaa teoksen kuoron ohjelmistoon vuonna 1971. Esityksestä tuli samalla Suomen ensiesitys. Päätös oli rohkea, sillä vaikka teos ei kuorolle olekaan kaikkein vaikeimmasta päästä, niin kuitenkin se oli kaikille aivan uusi. Taloudellinen riski oli varmasti myös suuri.

Kaiken lisäksi nuottimateriaalia ei saanut mistään. Kuoro onnistui onneksi samaan kopion Einsiedelnin luostarista Sveitsistä löytyneestä käsikirjoituksesta. Kaikki kuoronjohtajaa, kouluttajia ja prefektejä myöten kirjoittivat partituurin, kuoronuotit ja orkesteristemmat esiintyjille. Sitä mukaa kun nuotit valmistuivat, kuoro alkoi niitä harjoitella. Suomen ensiesitys 29.10.1971 Helsingissä ja vielä uudestaan Turussa 6.11.1971 oli monessa mielessä kuorolle suuri menestys. Itse musiikillisen osaamisen ja onnistumisen lisäksi kuoro, johtaja ja organisaatio sai itseluottamusta suurten projektien toteuttamiseen. Tästä oli

hyvä jatkaa eteenpäin. Cimarosan Requiemin Cantores Minores on esittänyt myöhemmin Helsingissä maaliskuussa 1972 ja marraskuussa 1979 sekä keväällä 1980 Puolassa.

Tämän kertaiseen esitykseen vuonna 2022, viisikymmentäyksi vuotta Suomen ensiesityksen jälkeen, meillä on onneksi käytössämme painetut Urtext-nuotit. Ne pohjautuvat Napolissa säilytetävään alkuperäiseen käsikirjoitukseen. Myös alkuperäinen stemmamateriaali on säilynyt, johon myöskin käyttämämme nuottimateriaali perustuu. Vuonna 1971 käytössä ollut Einsiedelnin käsikirjoitus on yksi niistä useista kopioista, joita teoksesta on tehty sen ensiesityksen jälkeen, eikä siis ole alkuperäinen. Siitä puuttuu, niin kuin useista muistakin kopioista, viimeinen osa Libera me, joka löytyy alkuperäisestä käsikirjoituksesta ja alkuperäisestä stemmamateriaalista. Tänäpäin Cantores Minores esittää Cimarosan Requiemin, jossa on myös mukana viimeinen 'Libera me' -osa.

Tämän teoksen esittämisellä 70-vuotisjuhlakonsertissamme kunnioitamme ja kiitämme edeltäneitä kuorosukupolvja ja heidän työtään. Samalla suuntaamme katseemme hyvin mielen eteenpäin kohti tulevaisuutta.

70-VUOTISJUHLAKONSERTIN AVAUSTEOKSET

70-vuotisjuhlakonsertin 4.11. avaa J.S. Bachin raikas motetti 'Lobet den Herrn, alle Heiden' (BWV 230) neljä-ääniselle kuorolle ja continuoille. J.S. Bachin kuusi motettia ovat taidokkaita ja virtuoottisia kuoroteoksia, joissa on esittäjille runsaasti haasteita. Motettien musiikki tempaa mukaansa ja niissä Bachin instrumentaalinen ja taitava lauluäänien käsittely yhdistyy mestarilliseen ja kekseliääseen kontrapuktisen sävellystekniikan hallintaan. Näistä kuudesta motetista neljä on sävelletty kaksoiskuorolle, yksi 3-5 -ääniselle kuorolle, mutta vain konsertissa kuultava 'Lobet den Herrn' neljä-ääniselle kuorolle.

Motettien esityskäytäntöön kuuluu olennaisesti, että ne esitetään joko continuo ja colla parte -instrumenttien kanssa tai pelkästään continuo kanssa. Ei siis a cappella. On mielenkiintoista, että juuri *Lobet den Herrnin* partituurissa

70-VUOTISJUHLAKONSERTTI

on kirjoitettuna erillinen continuostemma, jota muiden motettien partituureissa ei erikseen kirjoitettuna ole. Motetti jakaantuu kolmeen osaan, jotka muodostavat yhden, jatkuvan sävellyksen. Ensimmäinen osa 'Lobet' alkaa alkaa fanfaarimaisella teemalla, joka fuugamaisesti etenee äänestä toiseen. Koko osa on kontrapunktista leikkiä, joka tuo mieleen barokin ajan soitinkonsertot. Toinen osa 'Den seine Gnade und Wahrheit' on rauhallisempi ja homofonisempi. Kolmas osa 'Alleluja' on iloinen ja tanssillinen fuuga, joka huipentaa tämä Bachin mestariteoksen.

Gregorio Allegrin myyttisen kaksoiskuoro-teen *Miserere* teksti on latinankielisen raamatun käännöksen Vulgatan psalmista 51 'Miserere Mei Deus'. Allegrin sävelsi Misereren Paavin omalle Sikstiiniläiskappelin kuorolle. Allegrin on jakanut psalmitekstin laulettavaksi kolmelle eri ryhmälle. Viisiäänisen, suuremman kuoron osuus on homofoninen ja teksti esitetään psalmilaulumaisesti. Pienempi, neljäääninen toinen kuoro toimii eräänlaisena kaikukuorona, jonka laulama-

osuus on hieman kuvioidumpaa. Osuus huipentuu sopraanon korkealle kohoavaan kolmeviivaisen c-säveleen. Kolmantena ryhmänä toimivat mieskuoron yksiaänisesti laulamatta osuudet.

Koska Miserereä sai aluksi esittää vain Paavin oma Sikstiiniläiskappelin kuoro, sävellyksestä ei ollut saatavissa kopioita Vatikaanin ulkopuolella. Kuuluisan tarinan mukaan ensimmäisen kerran teoksesta tehtiin Vatikaanin ulkopuolella kopio, kun nuori, neljätoistavuotias Mozart kävi kuuntelemassa teoksen esityksen ja kirjoitti sen jälkeenpäin muistista paperille. Nykyisin Allegrin Miserere on vakiinnuttanut paikkansa yhtenä kauneimmista teoksista kuorojen ohjelmistoissa.

Hannu Norjanen
TAITEELLINEN JOHTAJA
CANTORES MINORES

Supporting entrepreneurial minds
– in and outside of the
business world

Entrepreneurship is a term that goes beyond the business world. When we speak of entrepreneurial minds, we mean anyone who drives change through new thinking. In our sponsorship and community investments we support the game changers within three main areas – the environment, inclusion and diversity, and equality. Because we believe that sustainable entrepreneurship is essential for creating a better world.

SEB

VEHO

TO 3.11.2022 KLO 19 LOHJAN KIRKKO
PE 4.11.2022 KLO 19 HELSINGIN TUOMIOKIRKKO*)

70-VUOTISJUHLAKONSERTTI

Domenico Cimarosa: Requiem

CANTORES MINORES

Johanna Isokoski
SOPRAANO

Ruut Mattila
ALTO

Johan Krogius
TENORI

Kristian Lindroos
BASSO

LOHJAN KAUPUNGINORKESTERI

Joht. Hannu Norjanen

*) 4.11. KONSERTIN OHJELMASSA LISÄKSI ALOITUSNUMERONA:
J.S. BACH (1685-1750): MOTETTI 'LOBET DEN HERRN, ALLE HEIDEN' BWV 230
GREGORIO ALLEGRI (1582-1652): MISERERE

Konsertin kesto: 3.11. n. 1 h 05, 4.11. n. 1 h 30 min

*4.11. konsertti suora- ja kuvatoistetaan kuoron YouTube-kanavalla:
<https://www.youtube.com/cantoresminoresfinland>*

J.S. BACH (1685–1750) LOBET DEN HERRN, ALLE HEIDEN (BWV 230)

Lobet den Herrn alle Heiden,
und preiset ihn, alle Völker!
Denn seine Gnade und Wahrheit
waltet über uns in Ewigkeit.
Alleluja!
(Ps. 117: 1-2)

Kiittäkää Herraa, kaikki pakanat,
ylistäkää häntä, kaikki kansat!
Sillä hänen armonsä meitä kohtaan on voimal-
linen, ja Herran uskollisuus pysyy iankaikkisesti.
Halleluja!
(Psalmi 117: 1-2)
(suom. Raamattu 1933/38)

GREGORIO ALLEGRI: MISERERE

Miserere mei, Deus:
secundum magnam misericordiam tuam.

Jumala, ole minulle armollinen hyvydessäsi,
pyyhi pois minun syntini suuren laupeutesi tähden.

Et secundum multitudinem miserationum
tuarum, dele iniquitatem meam.

Pese minut puhtaaksi rikoksestani
ja anna lankeemukseni anteeksi.

Amplius lava me ab iniquitate mea:
et a peccato meo munda me.

Minä tiedän pahat tekoni,
minun syntini on aina minun edessäni.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco:
et peccatum meum contra me est semper.

Sinua, sinua vastaan olen rikkonut,
olen tehnyt vastoin sinun tahtoasi.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: ut justi-
ficeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.

Oikein teet, kun minua nuhtelet,
ja syystä sinä minut tuomitset.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:
et in peccatis concepit me mater mea.

Syntinen olin jo syntyessäni,
synnin alaiseksi olen siinnyt äitini kohtuun.

Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta
sapientiae tuae manifestasti mihi.

Mutta sinä tahdot sisimpääni totuuden –
ilmoita siis minulle viisautesi!

Asperges me hyssopo, et mundabor:
lavabis me, et super nivem dealbabor.

Vihmo minut puhtaaksi iisopilla
ja pese minut lunta valkeammaksi.

Auditui meo dabis gaudium et laetitiam:
et exultabunt ossa humiliata.

Suo minun kuulla ilon ja riemun sana,
elvytä mieli, jonka olet murtanut.

Averte faciem tuam a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.

Käännä katseesi pois synneistäni
ja pyyhi minusta kaikki pahat tekoni.

Cor mundum crea in me, Deus:
et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Jumala, luo minuun puhdas sydän
ja uudista minut, anna vahva henki.

70-VUOTISJUHLAKONSERTTI

Ne projicias me a facie tua:
et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi laetitiam salutaris tui:
et spiritu principali confirma me.

Docebo iniquos vias tuas:
et impij ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae:
et exsultabit lingua mea justitiam tuam.

Domine, labia mea aperies:
et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique:
holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum,
et humiliatum, Deus, non despicias.

Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion:
ut aedificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiae, oblationes, et holocausta:
tunc imponent super altare tuum vitulos.
teksti: Ps. 51

Älä karkota minua kasvojesi edestä,
älä ota minulta pois pyhää henkeäsi.

Anna minulle jälleen pelastuksen riemu
ja suo minun iloiten sinua seurata,

niin opetan tiesi sinusta luopuneille,
ja he palaavat sinun luoksesi.

Jumala, pelastajani, päästä minut verivelasta,
niin minä riemuiten ylistän hyvyyttäsi.

Herra, avaa minun huuleni,
niin suuni julistaa sinun kunniaasi.

Jos toisin sinulle teurasuhrin,
se ei sinua miellytä, polttouhriakaan et huoli.

Murtunut mieli on minun uhrini,
särkynyttä sydäntä et hylkää, Jumala.

Osoita Siionille laupeutesi
ja rakenna jälleen Jerusalemin muurit!

Silloin otat taas vastaan määräuhrit,
ja alttarille tuodaan teurashärät.
käännös: Raamattu 1992

DAS HAUS
DER DEUTSCHEN WEINE

À la Carte lista sekä monipuolinen lounas

RESTAURANT
ZINKELLER

Meritullinkatu 25
Puh. 050 471 0126
www.zinkeller.fi

DOMENICO CIMAROSA: REQUIEM 3./4.11.2022

1. REQUIEM AETERNAM

Requiem aeternam
dona eis, Domine
et lux perpetua luceat eis.
Te decet hymnus,
Deus in Sion,
et tibi reddetur
votum in Jerusalem.
Exaudi orationem meam,
ad te omnis caro veniet.

Kyrie eleison, Christe eleison,
Kyrie eleison.

2. IN MEMORIA AETERNA

In memoria aeterna
erit justus ab auditione
mala non timebit.
Absolve, Domine,
animas omnium fidelium defunctorum
ab omni vinculo delictorum.
Et gratia tua illis succurrente,
mereantur evadere iudicium ultionis.
Et lucis aeternae beatitudine perfrui.

3. DIES IRAE

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla:
Teste David cum Sibylla.
Quantus tremor est futurus,
quando iudex est venturus,
cuncta stricte discussurus!

Tuba mirum spargens sonum
per sepulcra regionum,
coget omnes ante thronum.
Mors stupebit et natura,
cum resurget creatura,
judicanti responsura.
Liber scriptus proferetur
in quo totum continetur,
unde mundus iudicetur.
Iudex ergo cum sedebit,
nil in inultum remanebit.

1. REQUIEM AETERNAM

Anna heille
iankaikkinen rauha, Herra,
ja loistakoon ikuinen valo heidän päälleen.
Sinulle kaikuu ylistyslaulu,
Siionin Jumala,
ja Sinun luoksesi
kohoavat rukoukset Jerusalemissa;
kuule rukoukseni,
Sinun luoksesi kaikki liha palaa.

Herra armahda, Kristus armahda
Herra armahda.

2. IN MEMORIA AETERNA

Oikeamielinen muistetaan ikuisesti,
hän ei pelkää pahoja viestejä.
Herra, vapauta kaikkien
autuaina kuolleiden sielut
kaikista synnin siteistä.
Ja Sinun armosi avulla
he pääsevät pakoon
koston tuomiota.
Ja nauttivat ikuisen elämän onnesta.

3. DIES IRAE

Tuhon ja vihan päivä
murskaa maailman tomuksi niin kuin
David ja Sibylla ennustivat.
Kuinka suuri onkaan ahdistus,
kun tuomari saapuu tuomitsemaan
ankaruudella oikean ja väärän.

Pasuunan ääni
soi hautaholveissa
ja kutsuu kaikki tuomarin eteen.
Elävät ja kuolleet vapisevat,
kun maailman on noustava ylös jälleen
vastaamaan Herran edessä.
Kirjoitettu kirja avataan ja siinä on
kirjoitettu, miksi maailma tuomitaan.
Kun tuomari istuu tuomitsemaan,
ja kaikki salattukin paljastuu,
mikään ei jää rankaisematta.

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
cum vix justus sit securus?

Rex tremendae majestatis,
qui salvandos salvas gratis,
salva me fons pietatis.

4. RECORDARE

Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae:
ne me perdas illa die.
Quaerens me,
sedisti lassus,
redemisti crucem passus:
tantus labor non sit cassus!
Juste iudex ultionis,
donum fac remissionis,
ante diem rationis.

5. INGEMISCO, TAMQUAM REUS

Ingemisco, tamquam reus,
culpa rubet vultus meus,
supplicanti parce Deus.
Qui Mariam absolvisti,
et latronem exaudisti,
mihi quoque spem dedisti.

6. PRECES MEAE

Preces meae non sunt dignae
sed tu, bonus,
fac benigne,
ne perenni cremer igne.

7. INTER OVES LOCUM PRAESTA

Inter oves locum praesta,
et ab hoedis me sequestra,
statuens in parte dextra.

Confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.

Mitä minä kurja sanon silloin,
kuka puhuu puolestani,
kun hurskaskin on rauhaton?

Kaikkivaltias kuningas, joka armosta
pelastat ahdistukseen joutuneet,
pelasta minut, armon lähde.

4. RECORDARE

Muista laupias Jeesus,
piinasi minun tähteni,
pelasta minua ahdingostani,
älä jätä minua kadotukseen.
Sinä etsit minua kunnes uuvuit,
kärsit puolestani ristillä;
älköön vaivasi olko turha!
Sinä koston oikeamielinen tuomari
lahjoita minulle armosi,
ennen kuin tuhon päivä koittaa!

5. INGEMISCO, TAMQUAM REUS

Syällisyydessäni minä huokaan.
Synnintunnostani kasvosi punastuvat;
armahda rukoilevaa, Jumala.
Sinä, joka vapautit Marian
ja varkaille annoit anteeksi,
minullekin annoit toivoa.

6. PRECES MEAE

Kaikki rukoukseni
ovat arvottomia.
Anna se sinun armosi kautta.
Etten palaisi ikuisessa tulessa.

7. INTER OVES LOCUM PRAESTA

Anna minulle paikka lampaittesi joukossa
ja erota minut vuohista.
Annan minun seisoa oikealla puolellasi.

Kun kadotetut on lannistettu
ja tuomittu kärsimyksen liekkeihin,
kutsu minut siunattujesi joukkoon!
Polvillani minä rukoilen Sinua,
katuva sydämeni kumartuu tomuun,
huolehdi minusta lähtöni hetkellä.

8. LACRIMOSA

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
judicandus homo reus.
Huic ergo parce Deus,
pie Jesu Domine,
dona eis requiem! Amen!

9. DOMINE JESU

Domine Jesu Christe,
Rex Gloriam,
libera animas omnium fidelium defunctorum,
de poenis inferni,
et de profundo lacu.
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum:
sed signifer sanctus Michael,
repraesentet eas in lucem sanctam.
Quam olim Abrahae promisisti
et semini ejus.

Hostias et preces tibi,
Domine, laudis offerimus;
tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie
memoriam facimus;
fac eas, Domine,
de morte transire ad vitam.
Quam olim Abrahae promisisti,
et semini ejus!

10. SANCTUS

Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus Sabaoth!
Pleni sunt coeli et terra
gloria tua.
Osanna in excelsis!

11. BENEDICTUS

Benedictus qui venit
in nomine Domini.
Osanna in excelsis!

8. LACRIMOSA

Kyöneleet vuotavat sinä päivänä,
jolloin syntinen nousee tuhkasta
ja kumartuu tuomarin eteen.
Ole hänelle silloin armollinen, Jumala.
Oi laupias Jeesus,
anna heille rauha. Amen!

9. DOMINE JESU

Herra Jeesus Kristus,
kunnian kuningas,
vapahda kaikkien uskollistesi sielut
kuoleman valtakunnan
ja hornan kärsimyksistä.
Vapahda heidät leijonan kidasta,
ettei manala nielisi heitä,
ja etteivät he joutuisi pimeyteen.
Johtakoon lipunkantajasi Pyhä Mikael
heidät ikuiseen valoon,
niin kuin muinoin lupasit Aabrahamille
ja hänen suvulleen.

Kiittäen tuomme eteesi, Herra,
uhrimme ja rukouksemme.
Ota ne vastaan
niiden sielujen puolesta,
joiden muistoksi tämä hetki on pyhitetty:
Herra, salli heidän nousta
kuolemasta jälleen elämään,
niin kuin muinoin lupasit Aabrahamille
ja hänen suvulleen.

10. SANCTUS

Pyhä, pyhä, pyhä,
Herra Jumala Sebaot.
Taivas ja maa
ylistävät Sinua.
Hoosianna korkeuksissa!

11. BENEDICTUS

Siunattu olkoon hän,
joka saapuu Herran nimeen.
Hoosianna korkeuksissa!

12. AGNUS DEI

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

13. LUX AETERNA

Lux aeterna luceat eis, Domine.
Cum Sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.
Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.
Cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

14. LIBERA ME

Libera me Domine de morte aeterna,
in die illa tremenda,
quando caeli movendi sunt et terra,
dum veneris judicare saeculum per ignem.

Tremens factus sum ego et timeo,
dum discussio venerit atque ventura ira.

Quando caeli movendi sunt et terra.

Dies illa, dies irae
calamitatis et miseriae,
dies magna et amara valde.

Dum veneris judicare saeculum per ignem.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.

Libera me Domine de morte aeterna,
in die illa tremenda.

Quando caeli movendi sunt et terra,
dum veneris judicare saeculum per ignem.

Kyrie eleison, Christe eleison,
Kyrie eleison.

12. AGNUS DEI

Jumalan karitsa,
joka pois otat maailma synnit,
anna heille iankaikkinen rauha.

13. LUX AETERNA

Loistakoon ikuinen valo heidän päälleen,
pyhitettyjesi seurassa, Herra,
sillä sinä olet laupeus!
Anna heille iankaikkinen rauha, Herra,
ja loistakoon ikuinen valo heidän päälleen.
Pyhiesi seurassa iankaikkisesti,
sillä sinä olet laupeus.

14. LIBERA ME

Vapauta minut, Herra, ikuisesta kuolemasta
sinä kauheana päivänä,
kun taivaat ja maa järkkyvät.
Kun Sinä tulet tuomitsemaan maailman tulella.

Minä pelkään ja vapisen
sinun tuomiotasi ja tulevaa vihaasi.

Silloin taivaat ja maa katoavat.

Se päivä on vihan päivä,
onnettomuuden ja kurjuuden
suuri ja ankara päivä.

Kun Sinä tulet tuomitsemaan maailman tulella.

Anna heille ikuinen rauha, Herra,
ja ainainen valkeus loistakoon heille.

Vapauta minut, Herra, ikuisesta kuolemasta
sinä kauheana päivänä.

Kun taivaat ja maa järkkyvät,
kun Sinä tulet tuomitsemaan maailman liekkeihin.

Herra armahda, Kristus armahda
Herra armahda.

Esiintyjät

JOHANNA ISOKOSKI, SOPRAANO

on valmistunut laulumusiikin kandidaatiksi Taideyliopiston Sibelius-Akatemiasta opettajanaan Sirkka Parviainen. Lisäksi hän on valmistunut laulupedagogiksi Turun Ammattikorkeakoulusta Kaisu Helmisen johdolla. Kilpailumenestystä Isokoskella on Kangasniemen laulukilpailuista toinen palkinto (2017) sekä Lappeenrannan valtakunnallisista laulukilpailuista erikoispalkinto (2016). Isokoski on laulanut vierailevana solistina mm. Suomen Kansallisoopperassa, Åbo Svenska Teaterissa, Ilmajoen musiikkijuhlilla sekä useissa Aleksanterin teatterissa esitetyissä produktioissa. Lisäksi hän on vierailut esimerkiksi Neue Philharmonie Westfalenin, Tapiola Sinfoniettan ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin solistina. Konserttavierailuja hänellä on Turun musiikkijuhlille ja Barokki-Kuopioon. Johanna Isokoski debytoi Cantores Minores -kuoron solistina J.S. Bachin *Matteus-passiossa* vuonna 2022.

RUUT MATTILA, MEZZOSOPRAANO

valmistui musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemian oopperakoulutuksesta 2022 Monica Groopin joh-

dolla. Hänen aiempia opettajiaan ovat olleet mm. Helene Gjerris, Outi Kähkönen ja Hanna-Leena Haapamäki. Mattila on täydentänyt opintojaan mm. Yamina Maamarin, Susanna Ekenin ja Soile Isokosken mestarikursseilla ja yksityisopetuksessa. Konserttisolistina Mattilaa on kuultu mm. Bachin *Matteus-passion*, *Jouluoratorion* ja *Magnificatin*, Händelin *Messiaan*, Mozartin *Requiem*in, Pergolesin *Stabat materin* sekä Rautavaaran *Vigilian* esityksissä. Kaudella 2022–2023 Mattila on kiinnitettynä oopperalaulajaksi Suomen Kansallisoopperaan, jossa hän laulaa mm. 3. naisen roolin Mozartin *Taikahuilussa*. Mattilan aiempiin oopperaroleihin kuuluvat mm. Mozartin Dorabella (*Così fan tutte*) ja Annio (*La clemenza di Tito*), sekä Kokkosen 2. nainen (*Viimeiset kiusaukset*). Ruut Mattila debytoi nyt Cantores Minores -kuoron solistina.

JOHAN KROGIUS, TENORI

on alunperin Espoosta kotoisin oleva suomalainen tenori. Hän on Cantores Minores -poika-kuoron kasvatti ja harrasti myös sellonsoittoa jo hyvin nuoresta iästä lähtien. Krogius aloitti solistiset laulunopinnot Musikinstitutet Kungsvägenissä Rabbe Österholmin johdolla ja jatkoi ammatillisia opintojaan Helsingin Konservatoriolla Tehi Sulonen-Georgin oppilaana vuonna 2017. Vuonna 2021 Krogius aloitti opinnot Institutionen för opera vid Stockholms Konstnärliga Högskolan oopperakoulutuksessa, jossa hänen opettajinaan toimivat Ulrika Tenstam ja Sirkku Wahlroos-Kaitila. Edellisten lisäksi hänen laulunopettajina ovat

toimineet mm. Jyrki Korhonen, Tuomas Katajala, Peter Achrén ja Heikki Orama. Johan Krogius voitti vuoden 2021 Timo Mustakallio -laulukilpailun. Hän toimii freelancelaulajana Suomessa ja pohjoismaissa sekä konsertoi aktiivisesti solistina. Kaudella 2022/23 hän on Berliinin Valtionoppe-
ran Kansainvälisen Oopperastudion jäsen. Johan Krogius debytoi kasvattajakuoronsa solistina J.S. Bachin Messu h-mollissa vuonna 2021.

KRISTIAN LINDROOS, BASSOBARITONI

on nuoren polven laulaja, joka on ehtinyt näyttää mainetta sekä oopperan että liedin saralla. Hän on valmistunut musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta laulu pääaineenaan. Tämän lisäksi hän on opiskellut yksityisesti Sherman Lowen, Jaakko Ryhäsen ja Irina Gavrilovicin johdolla ja laajentanut osaamistaan mm. Jorma Hynnisen, Fabio Luisin ja Kamal Khanin mestarikursseilla. Lindroos tunnetaan erityisesti Lappeenrannan laulukilpailujen voittajana vuodelta 2016 ja Oskar Merikanto-laulukilpailun voittajana vuonna 2022. Lindroos on esiintynyt oopperoissa

Suomessa ja ulkomailla mm. Savonlinnan Oopperajuhlilla ja Firenzen Maggio Fiorentinossa sekä laulanut muun muassa Radion sinfoniaorkesterin, Helsingin kaupunginorkesterin, Tampere filharmonian, Sinfonia Lahden, Kaartin Soittokunnan sekä Vaasan Kaupunginorkesterin solistina. Hän on tehnyt myös lukuisia liedkonsertteja ympäri Suomea. Lindroos debytoi nyt Cantores Minores -kuoron solistina.

LOHJAN KAUPUNGINORKESTERI

Lohjan kaupunginorkesteri on perustettu vuonna 1964 ja se on dynaaminen 12 vakituisen muusi-
kon runko-orkesteri. Orkesterin voimavara on myös sen nuorekas, innostunut ja laaja soittajisto, josta voidaan jouhevasti muodostaa kamariorkesteri, jousi- ja puhallinkvintetit, viihde- tai suuri sinfoniaorkesteri. Lohjan kaupunginorkesterin esittämä ohjelmisto on monipuolinen. Kausittain ohjelma sisältää kamari-, viihde-, kirkko- ja lasten- ja nuortenmusiikkia. Sinfoniat, suuret vo-
kaaliteokset ja oopperamusiikki kuuluvat myös olennaisesti orkesterin ohjelmistoon. Lohjan kaupunginorkesteri on vuosittain yhteistyössä suomalaisten huippukuorojen ja solistien kanssa. Orkesterin taiteellinen johtaja on kapellimestari-viulisti Jukka Untamala. Cantores Minores -kuoron kanssa orkesteri on tehnyt säännöllistä yhteistyötä vuodesta 1995 lähtien.

Katso tulevat konsertit osoitteesta lohjankaupunginorkesteri.fi.

Cantores Minores -kuoron ja kapellimestari Hannu Norjasen esittelyt sivuilla 29–30.

Tilaa Pikkukanttoreiden Cantis-uutiskirje!

Saat muutaman kerran vuodessa sähköpostilla tietoa kuoron kuulumisista sekä tulevista konserteista ja tapahtumista. Tilaa Cantis-uutiskirje konserteissa saatavilla olevalla yhteystietokortilla, kuoron nettisivuilta tai CM-toimistosta:

INFO@CANTORESMINORES.FI

INNOFACTOR®

Johann Sebastian Bach: Messu h-molli

1685–1750

Kun vuonna 1750 J.S.Bach heitti henkensä, maailma ei ollut enää entisensä. Ainakin siltä meistä 2000-luvun musiikinystävistä saattaa helposti tuntua. Bachin kuolema jakaa silmissämme valistuksen vuosisadan dramaattisesti kahtia ja sillä on meille hyvin sentimentaalinen vaikutus. Barokin aikakausi päättyi, ja historian sivut kääntyivät jälleen. Bachin jälkeen 1700-luvun jälkipuolisko näyttää meistä ankealta ja tyhjältä.

Moinen dramatiikka on tietysti lähinnä romantisoidun saksalaisen historiankirjoituksen luomaa illuusiota. Bachin kuolema ei merkinnyt aikalaiselle yhtään mitään, ja hänen suhteellisen vanhanaikainen musiikkinsa sai pian väistyä uusien galanttien muotivirtauksien tieltä. Maallistuva yhteiskunta alkoi kallistaa vähitellen musiikkielämän painopistettä kohti konserttisaleja ja salonkeja. Siksi onkin metka sattuma, että kun yli sata vuotta myöhemmin Felix Mendelssohn johti Matteus-passion esityksen Berliinissä, Bachin taidetta asettui aivan uuteen kontekstiin ja sai aivan uudenlaisen funktion. Sen monimutkaisuus, rönsylevyys, sen vanhakantaisuus ja vankkumaton uskonnollisuus; kaikki ne piirteet, joiden vuoksi hänen tyyliään jo hänen elinaikanaan kritisoitiin ”sekavaksi, pöhöttyneeksi ja ylettömäksi”, saatettiin nyt nostaa uuteen loistoon universaalin ja puhtaan musiikin esikuvaksi. Bachista tehtiin pyhimys ja hänen musiikistaan kansallisaarre, mikä kaikkea muuta kuin vahingossa palveli myös orastavan nationalismin tarpeita.

Bachin musiikin elpymisessä korostuivat voimakkaasti hänen suuret kirkkomusiikkiteoksensa, eikä vähiten tänään kuultava Messu h-molli, jota jotkut tutkijat pitävät musiikin historian kirkkaimpana kruununjalokivenä. Tässäkin on historia heittänyt veikeästi häränpyllyä, sillä kyseistä opusta ei Bachin aikana – eikä pitkään

sen jälkeenkään – esitetty missään kokonaisena teoksena, saati messuna. Se oli sävelletty latinan-kieliseen ordinariumentekstiin, jolle ei ollut mitään käyttöä luterilaisessa kirkossa. Kansankielisenäkin se olisi ollut liturgiseen käyttöön aivan liian pitkä. Lisäksi epäilyjä teoksen yhtenäisyydestä herättää se, että messun eri osat ovat tyyliään ja kokoonpanoltaan varsin erilaiset. Jotkut kuoro-osuuksista on kirjoitettu vakavaan arkaaiseen tyyliin, joka orkesterisäestystä lukuunottamatta lähentelee katolisen kirkon virallista, renessanssista asti periytyvää *stile antico*. Jotkut aarioista taas ovat hyvinkin kepeitä ja galantteja, muistuttaen paradoksaalisesti ajan liberaalia, oopperallista tyyliä, jota Bach kutsui ”herttaiseksi dresdeniläisrenkutteluksi” ja jota hän elämänsä läpi halveksi.

J.S.Bachin H-mollimessu on itse asiassa koottu osista, jotka ovat syntyneet yli kahdenkymmenen vuoden aikana. Puolet teoksen musiikista on johdettu olemassaolevista prototyypeistä, lähinnä kantaateista, ja lähes kaiken muun oletetaan olevan samaan tapaan parodista materiaalia – jo sävellettyä musiikkia sovitettuna uuteen tekstiin ja soitinnukseen.

Rakenteeltaan *Kyrie* (kr. Κύριε ἑλέησον – Herra, armahda) on perinteiseen tapaan symmetrinen ja sen teksti noudattaa trinitaarista jakoa $3 \times 3 \times 3$. Kaksi monumentaalista, abstraktia, polyfonista jaksoa reunustavat keskellä olevaa duettoa, jossa kaksi sopraanoääntä tavoittelee Kristuksen armoa.

Messuordinariumin toinen osa, *Gloria*, vasta on todellinen tilkkutäkki, sillä siinä on lainattua musiikkia ainakin neljästä aikaisemmasta kantaa-tista. Sen teksti on jaettu yhdeksään osaan, mikäli ensimmäinen kuorojakso lasketaan kahdeksi osaksi. Bach aivan taatusti laski, koska sen ensimmäinen säe, mahtipontisen sinfoninen ”Gloria in

excelsis” ja tätä seuraava, uhkeasti huokaava ”In terra pax” ovat tiedettävästi peräisin kahdesta erillisestä sävellyksestä.

Sitten Gloria jatkuu kuorokohtausten ja solistiaarioiden vuorottelulla. Jotkut aariosta ovat kaikenkarvaisine ornamentteineen ja juoksuksineen hyvinkin kamarimusiikillisia ja kevytmielisiä – piirre, joka liittyi läheisesti Bachin karstamaan ”dresdeniläisyyteen”. Glorian loppukuoro ”Cum sancto spiritu”, joka julistaa pyhän kolminaisuuden kunniaa, on poikkeuksellisen virtuoottinen ja näyttävä.

Vuonna 1733 Bach lähetti kokoamansa Kyrien ja Glorian (siis messun kaksi ensimmäistä osaa) juuri valtaanastuneelle Saksin vaaliruhtinaalle, Fredrik August II:lle, siinä toivossa, että tämä myöntäisi hänelle hovisäveltäjän (”Hofkomponist”) tittelin, joka puolestaan nostaisi hänen palkkaansa Leipzigin. Ruhtinas oli suosiolinen, tosin vasta kolmen vuoden kuluttua, kun Bach lähetti uuden vetoamuksen.

Vuodet kuluivat ja valamattoman kruunun jalokivet lojuivat irrallaan tyhjän panttina. Tuona aikana Bach sävelsi neljä huomattavasti lyhyempää ja rakenteellisesti eheämpää latinankielistä messua, kaiketi osoitukseksi katoliselle vaaliruhtinaalle hovisäveltäjän lojaaliudesta ja ahkeruudesta. H-mollimessun pariin säveltäjä palasi kuitenkin vasta 1740-luvun lopulla, viimeisinä elinvuosinaan jäätyään eläkkeelle Leipzigin Tuomaankirkon kanttorin virasta. Hän kokosi aikaisempien sävellysten parodioista messuordinariumin loput osat, Credon, Sanctuksen ja Agnus Dein. Ne ovat rakenteeltaan ja alkuperältään aivan yhtä mosaiikkisia kuin teoksen alkupääkin:

Credo, jolle Bach on antanut otsikon **Symbolum Nicenum** (Nikealainen uskontunnustus), on rakenteeltaan symmetrinen. Sitä reunustavat pylväiden tavoin kaksi monumentaalista stile anticytyyliin kirjoitettua polyfonista kuorojaksoa (”Credo” ja ”Confiteor”), joissa on käytetty gregoriaanista sävelmää pohjana. Nämä osat on todennäköisesti sävelletty juuri tätä messua varten, mikä tekee niistä poikkeuksen. Keskellä, symmetrisen holvimuodon lakipisteessä on ristiinnaulitsemisen (”Crucifixus”), joka on puolestaan lainattu

vuonna 1714 sävelletystä kantaatista ”Weinen Klagen, Sorgen, Zagen, ja on siten koko messun vanhin osa.

Sanctus, joka myös selvästi toimi itsenäisenä teoksena, sai ensiesityksensä jo joulupäivänä vuonna 1724 Leipzigin. Pramea ja juhmallinen **Hosanna** on peräisin kantaatista ”Preise dein Glücke, gesegnetes Sachsen” (Vaali onneas’, oi siunattu Saksi), joka sävellettiin Puolan kuninkaan, Augustus III:n, vuosipäivän kunniaksi 1734. Tämä Augustus III ei ollut kukaan muu kuin itse Saksin vaaliruhtinas Fredrik August II.

Agnus Dei on puolestaan riipaisevan kaihoisa altoaaria, joka perustuu vuoden 1745 helatorstaita varten sävellettyyn taivaaseenastumisen oratorioon ”Ach bleibe doch, mein liebstes Leben” (Viivy vielä, kallis elämäni).

Dona nobis pacem, jossa Bach taidokkaasti muuntelee jo Gloriassa kuultua ”Gratias agimus tibi” -osaa jälleen kerran uuteen tekstiin, täydentää lopulta messun syklisen rakenteen ja päättää teoksen majesteettilliseen D-duuriin.

Näin messusta syntyi eräänlainen testamentti, kaiken kirkollisen säveltämisen synteesi, jossa ankara polyfonia, italialainen konserttotyyli, ekspressiivinen madrigalismi ja galantin kevytmielinen kepeys fuusioituvat. Siksi onkin perin ironista, että varsinaisen esitysteoksen aseman se sai vasta 1800-luvulla, kun romantisoitunut ja maallistunut musiikkikyhteisö adoptoi sen omakseen. Siitä johtuu myös eepoksen sekulaari nimi ”H-mollimessu” (olkoonkin, että suurin osa sen musiikista on D-duurissa). Siitä huolimatta, että tuo järkälemäinen sävellys on olemassa sävellyksenä vain postuumisti, ja että se oli monella tavalla oman aikansa kuriositeetti, kirkkomusiikin outo lintu, se on muodostunut tärkeäksi osaksi historiankäsitystämme ja musiikkikulttuuriamme. Ja miksikäs ei... onhan kyseessä J.S. Bachin testamentti. Se ei ole vain hyvää musiikkia; se on meidän silmissämme suuren säveltäjän ja neron autobiografia, barokin aikakauden loisteliaa lipulaiva ja ehkäpä yleisesti koko klassisen taide-musiikin keulakuva.

Petros Paukkunen

TO 10.11.2022 KLO 19 HELSINGIN TUOMIOKIRKKO
SU 13.11.2022 KLO 16 TAMPEREEN TUOMIOKIRKKO

Johann Sebastian Bach 1685–1750

Messu h-molli

CANTORES MINORES

Tuuli Lindeberg
SOPRAANO

Teppo Lampela
KONTRATENORI

Tuomas Katajala
TENORI

Tommi Hakala
BASSO

SUOMALAINEN BAROKKIORKESTERI

- 1. viulu:* IRMA NISKANEN (KONSERTTIMESTARI), ANNA POHJOLA, IRINA KIM,
MIRVA LAINE, SINIKKA ALA-LEPPILAMPI, MARCO ELEFANTE
- 2. viulu:* JUHA-PEKKA KOIVISTO (ÄÄNENJOHTAJA), TERHI MALI,
MINNA TUHKALA, JOHANNA LEPONIEMI, KATRIINA RAINIO
- Alttoviulu:* TERHI LEHTINIEMI (ÄÄNENJOHTAJA), KRISTIINA TALEN,
RIITTALIISA HAKULINEN, EIJA LARU
- Sello:* JUSSI SEPPÄNEN (ÄÄNENJOHTAJA), ANNA PULAKKA, PIETA MATTILA
- Kontrabasso:* LASSI KARI (ÄÄNENJOHTAJA), MIKKO KUJANPÄÄ
- Huilu:* SOILE YLIVUORI, HANNA HAAPAMÄKI
- Oboe:* EDUARD WESLY, PIIA MAUNULA, KATARIINA MALMBERG
- Fagotti:* JAAKKO LUOMA, VISA JÄMSÄ
- Trumpetti:* JUSTIN BLAND, HANNA PAJALAHTI, TUOMAS SALO
- Käyrätorvi:* HANNES KAUKORANTA • *Patarumpu:* TUIJA-MAIJA NURMINEN
- Cembalo:* LAURA OLLBERG-EKMAN • *Urut:* ANNA-MAARIA ORAMO

Johtaa

Tuomaskanttori Andreas Reize (10.11.) ja Hannu Norjanen (13.11.)

Konsertin kesto n. 2 h 15 min (ei väliaikaa)

10.11. konsertti suoratoistetaan kuoron YouTube-kanavalla:
<https://www.youtube.com/cantoresminoresfinland>

KYRIE

1. *coro*

Kyrie eleison.

Kyrie eleison.

Kyrie eleison.

2. *duetto soprano I&II*

Christe eleison.

Christe eleison.

Christe eleison.

3. *coro*

Kyrie eleison.

Kyrie eleison.

Kyrie eleison.

Herra, armahda meitä.

Herra, armahda meitä.

Herra, armahda meitä.

Kristus armahda meitä.

Kristus armahda meitä.

Kristus armahda meitä.

Herra, armahda meitä.

Herra, armahda meitä.

Herra, armahda meitä.

GLORIA

4. *coro*

Gloria in

excelsis Deo.

5. *coro*

Et in terra pax

hominibus bonae

voluntatis.

6. *aria soprano II*

Laudamus te,

benedicimus te,

adoramus te,

glorificamus te.

7. *coro*

Gratias agimus tibi

propter magnam gloriam tuam.

8. *duetto soprano I & tenore*

Domine Deus,

Rex coelestis,

Deus Pater omnipotens.

Domini Fili unigenite,

Jesu Christe altissime.

Domine Deus,

Filius Patris.

9. *coro*

Qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Qui tollis peccata mundi,

suscipe deprecationem nostram.

10. *aria alto*

Qui sedes ad

dextram Patris,

misere nobis.

Kunnia Jumalalle

korkeudessa.

Ja maassa rauha

ihmisille, joilla on

hyvä tahto.

Me ylistämme sinua,

me siunaamme sinua,

me rukoilemme sinua,

me kunnioitamme sinua.

Me kiitämme sinua

suuren kunniasi tähden.

Herra Jumala,

taivaallinen kuningas,

Isä Jumala kaikkivaltias.

Herra Jeesus Kristus,

ainokainen poika,

Jumalan karitsa,

Isän poika.

Joka pois otat maailman synnin, armahda meitä.

Joka pois otat maailman synnin,

ota vastaan rukouksemme.

Joka istut Isän

oikealla puolella,

armahda meitä.

11. *aria basso*

Quoniam tu solus sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus altissimus
Jesu Christe.

12. *coro*

Cum Sancto spiritu
in gloria Dei Patris, amen.

SYMBOLUM NICENUM

1. *coro*

Credo in unum Deum.

2. *coro*

Patrem omnipotentem,
factorem coeli et terrae,
visibilium omnium
et invisibilium.

3. *duetto soprano I & alto*

Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium
Dei unigenitum et ex Patre natum ante omnia
saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum
verum de Deo vero, genitum, non factum,
consubstantialem Patri, per quem omnia facta
sunt. Qui propter nos homines et propter
nostram salutem descendit de coelis.

4. *coro*

Et incarnatus est de
Spiritu sancto
ex Maria virgine,
et homo factus est.

5. *coro*

Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato,
passus et sepultus est.

6. *coro*

Et resurrexit tertia die secundum Scripturas,
et ascendit in coelum, sedet ad dexteram Dei
Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare
vivos et mortuos, cuius regni non erit finis.

7. *aria basso*

Et in Spiritum sanctum
Dominum et vivificantem,
qui ex Patre Filioque
procedit, qui cum Patre
et Filio simul adoratur

Sillä sinä yksin olet pyhä,
sinä yksin olet Herra,
sinä yksin olet korkein
Jeesus Kristus.

Yhdessä Pyhän hengen kanssa,
Jumalan kunniaassa, Amen.

Uskon yhteen Jumalaan.

Isään kaikkivaltiaaseen,
taivaan ja maan,
kaikkien näkyväisten
ja näkymättömien luojaan.

Ja yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen, Ju-
malan ainoaan poikaan, joka on isästä syntynyt
ennen aikojen alkua. Jumalasta, valkeus valkeu-
desta, todellinen Jumala todellisesta Jumalasta,
syntynyt eikä tehty, joka on Isän kanssa yhtä
olemusta, ja jonka kautta kaikki ovat tehdyt.
Joka meidän ihmisten tähden ja meidän autuu-
temme tähden astui alas taivaista.

Ja tuli lihaksi
Pyhän Hengen kautta
Neitsyt Mariasta,
ja tehtiin ihmiseksi.

Ristiinnaulittiin edestämme
Pontius Pilatuksen aikana,
kuoli ja haudattiin.

Ja nousi kuolleista kolmantena päivänä kirjoj-
tusten mukaan, astui ylös taivaisiin, istuu Isän
Jumalan oikealla puolella. Ja on sieltä tuleva
kunniaassa tuomitsemaan eläviä ja kuolleita, ja
jotka valtakunnalla ei ole loppua.

Ja Pyhään Henkeen
Herraan ja virvoittajaan,
joka Isästä ja Pojasta
lähtee, jota yhtenä Isän
ja Pojan kanssa palvotaan

et conglorificatur
qui locutus est
per Prophetas.
Et unam sanctam
catholicam et
apostolicam
ecclesiam.

8. coro

Confiteor
unum babtisma
in remissionem
peccatorum.

9. coro

Et expecto resurrectionem mortuorum
et vitam venturi saeculi.
Amen.

SANCTUS

coro

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra
gloria ejus.

ja kunnioitetaan,
joka on puhunut
profeettain kautta.
Ja yhden pyhän
yhteisen ja
apostolisen
seurakunnan.

Tunnustan
yhden kasteen
syntien anteeksi
saamiseksi.

Ja odotan kuolleitten ylösnousemista
ja tulevan maailman elämää.
Amen.

Pyhä, pyhä, pyhä
Herra Jumala Sebaot.
Täynnä ovat taivas ja maa
Hänen kunniaansa.

OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI ET DONA NOBIS PACEM

1. coro

Osanna in excelsis.

2. aria tenore

Benedictus,
qui venit in nomine
Domini.

3. coro

Osanna in excelsis.

4. aria alto

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

5. coro

Dona nobis pacem.

Hoosianna korkeudessa.

Siunattu olkoon hän,
joka tulee Herran
nimeen.

Hoosianna korkeudessa.

Jumalan Karitsa,
joka otat pois maailman synnin,
armahda meitä.

Anna meille rauhasi.

Esiintyjät

TUULI LINDBERG, SOPRAANO

on vakiinnuttanut asemansa maamme eturivin barokkiajan ja oman aikamme laulumusiikin esittäjänä. Hän tekee säännöllisesti yhteistyötä Suomen parhaiden orkesterien ja kamariyhtyeiden kanssa esiintyen ahkerasti klassisen musiikin näyttämöillä, konserttisarjoissa ja festivaaleilla. Lindeberg tekee taajaan yhteistyötä erityisesti suomalaisten säveltäjien kanssa, ja on kantaesittänyt kymmeniä vokaaliteoksia. Hän on esittänyt näyttämörooleja vuosien varrella mm. Suomen kansallisoopperassa, Ilmajoen musiikkijuhlilla ja Suomen Kansallisteatterissa. Esiintymistyönsä ohella Lindeberg nauttii opettamisesta, unohdetun vokaaliohjelmiston esiin kaivelusta ja ohjelmistosuunnittelusta. Hän opettaa omien erityisalojensa laulumusiikkia Sibelius-Akatemiassa sekä toimii Musica nova Helsinki -nykymusiikkifestivaalin taiteellisena johtajana. Cantores Minores -kuoron solistina Tuuli Lindeberg debytoi J.S. Bachin Messu h-mollissa vuonna 2011.

TEPPO LAMPELA, KONTRATENORI

on opiskellut Sibelius-Akatemiassa opettajanaan Marjut Hannula. Vahvan musiikillisen pohjan Teppo Lampela sai Cantores Minores -kuorossa,

jonka riveissä hän lauloi 1977–88 toimien vuosia sopraanojen ääniprefektinä ja sopraanosolistina. Vuosina 1980–84 hän oli kuoron edustajana Savonlinnan Oopperajuhlilla Mozartin *Taikahuilun* 1. pojan tehtävässä. Vuonna 2005 Lampela voitti Lohjan Tenorikilpailun. Hänen laajaan alttosolisti-repertuaariinsa kuuluvat monet merkittävät kirkkomusiikkiteokset ja hän on myös kantaesittänyt useita aikamme musiikin oopperoita. Teppo Lampela johtaa Kansallis-Kuoroa ja Helsingin Lauluveljiä sekä toimii Muntra Musikantenin ja Polyteknikkojen Kuoron äänenmuodostajana. Hän toimii levyjen taiteellisena tuottajana ja kursittajana kuoroille ja lauluyhtyeille. Lampela debytoi Cantores Minores -kuoron solistina vuonna 2002 Mozartin *Kruunajaismessussa*.

TUOMAS KATAJALA, TENORI

on tällä hetkellä kansainvälisesti menestynein tenorimme maailmalla. Hän on vierailut ooppera-rooleissa mm. Hampurin Valtionoopperassa, Lontoon Covent Gardenissa, Moskovan Bolshoi-teatterissa, Berliinin Komische Operissa ja Staatsoper Unter den Lindenissä sekä mm. Düsseldorfin, Glyndebournen, Lissabonin, Oslon ja Seattlen oopperataloissa. Kotimaassa Katajala on laulanut säännöllisesti keskeisissä lyyrisen tenorin rooleissa sekä Suomen Kansallisoopperassa että Savonlinnan Oopperajuhlilla. Kaudella 2022/23 hän esiintyy mm. Wiener Konzerthausissa sekä Parsifalin nimiosassa Milanossa. Katajalan ohjelmistossa on yli 100 oratoriota ja konserttiteosta. Oratorio- ja liedlaulajana hän on esiintynyt lukuisilla festivaaleilla Euroopassa ja Japanissa. Katajala on tehnyt yhteistyötä mm. Vladimir Ashkenazyn, Esa-Pekka

Salosen sekä Sir David Willcocksin kanssa. Cantores Minores -kuoron solistina Tuomas Katajala debytoi J.S. Bachin Johannes-passiossa vuonna 2007.

TOMMI HAKALA, BARITONI

teki kansainvälisen läpimurtonsa kesällä 2003 voittamalla BBC:n järjestämän ”Singer of the World”- laulukilpailun Cardiffissa. Suomalaiset tuntevat hänet myös vuoden 2001 Merikanto-kilpailun voittajana. Opinnut Sibelius-Akatemiassa (Master of Arts) ja Karlsruhen Musiikkikorkeakoulussa Matti Salmisen säätiön apurahan turvin johtivat kiinnitykseen Nürnbergin oopperassa 1998–2001, josta hän siirtyi Leipzigin Oopperaan 2001–2004. Vuosina 2008–2013 Hakala oli Suomen Kansallisoopperan solisti, missä hän on vierailut sen jälkeen säännöllisesti. Hakala on vierailut lisäksi mm. New Yorkin Metropolitanissa ja Dresdenin Semperoperissa. Hän esiintyy myös ahkerasti lied- ja orkesterikonserttien solistina ja on tehnyt lukuisia levytyksiä mm. Ondinelle ja Deccalle. Cantores Minores -kuoron solistina Tommi Hakala debytoi vuonna 2013 J.S. Bachin Johannes-passiossa.

ANDREAS REIZE

varttui Solothurnissa Sveitsissä ja oli lapsena monta vuotta Solothurnin St. Ursenkatedraalin poikakuorolainen. Hän opiskeli kirkkomusiikkia, urkujen-, pianon- ja cembalonsoittoa sekä kuoron- ja orkesterinjohtoa Bernin, Zürichin, Luzernin, Baselin ja Grazin musiikkiakatemiassa. Vuodesta 2006 lähtien Reize on toiminut Opera Schloss Waldeggin musiikillisena johtajana. Vuosina 2007–2021 hän johti Sveitsin vanhimman ja samalla moderneimman poikakuoron St. Ursenkatedraalin Solothurnin Singknaben-poikakuoroa. Reize toimi vuosina 2019 ja 2021 vierailevana kapellimestarina Biel-Solothurnin teatterissa sekä vuodesta 2022 alkaen kuorojohdon dosenttina Leipzigin Felix Mendelssohn -musiikkikorkeakoulussa. Vuonna 2020 Leipzigin kaupunginvaltuusto valitsi Andreas Reizen Tuomaskantoriksi sekä Tuomaskuoron taiteelliseksi johtajaksi ja hän aloitti Johann Sebastian Bachin 18. seurajana tehtävässään syyskuussa 2021.

HANNU NORJANEN

lauoi poikana Cantores Minores -poikakuorossa (1974–80) ja opiskeli pianon- ja urkujensoittoa Espoon musiikkiopistossa. Sibelius-Akatemiassa hän opiskeli aluksi kirkkomusiikkiosastolla, jolta hän siirtyi kapellimestariluokalle. Norjanen on suorittanut A-tutkinnot urkujensoitossa sekä

KIRKKO HELSINGISSÄ

www.musiikkiakirkoissa.fi

kuoron- ja orkesterinjohdossa, jonka opettajina hänellä olivat mm. professorit Jorma Panula ja Leif Segerstam. Vuonna 2015 Norjanen valmistui musiikin tohtoriksi Sibelius-Akatemiasta. Kuoronjohdosta hän opiskeli myös Tukholman kuninkaallisessa musiikkikorkeakoulussa mm. prof. Eric Ericsonin johdolla. Hannu Norjanen on työskennellyt monipuolisesti urkurina ja kapellimestarina. Norjanen on johtanut Tapiolan kamarikuoroa vuodesta 1998 lähtien. Lisäksi hän on toiminut tuntiopettajana Sibelius-Akatemiassa vuodesta 1994 alkaen. Cantores Minores -poikakuoron taiteellisenä johtajana ja CM-musiikkiopiston rehtorina Hannu Norjanen aloitti vuonna 2005.

CANTORES MINORES

– Helsingin tuomiokirkon poikakuoro (perustettu vuonna 1952) on Suomen suurin ja ammattimaisin poikakuoro ja kuorokoulu, joka toimii poikien ja nuorten miesten musiikillisena ja henkisenä kasvattajana pääkaupunkiseudulla. Cantores Minores on kuuluisa erityisesti Bachin, Händelin ja Mendelssohnin suurten kirkkomusiikkiteosten produktioistaan ja ammentaa inspiraationsa vahvasti saksalaisesta luterilaisesta poikakuorotraditiosta.

Cantores Minores esiintyy kotimaansa lisäksi jatkuvasti myös ulkomaisilla kuorofestivaaleilla ja musiikkijuhlilla. Kuoro on tehnyt suuria konserttikiertueita mm. Intiaan, Japaniin, Yhdysvaltoihin, Venäjälle ja kaiken kaikkiaan 22 Euroopan

maahan. Koronapandemian vuoksi kuoron lähes koko konsertti- ja kiertuetoiminta oli keskeytettyä maaliskuusta 2020 lähtien aina lokakuuhun 2021 asti, jolloin kuoro järjesti XII Helsingin Bach -viikon. Festivaalilla kuoro esitti säveltäjämestarin Johannes-passion ja Messu h-mollin. J.S. Bachin Matteus-passio -konsertit avasivat kuoron 70-vuotisjuhlavuoden suurteosten sarjan huhtikuussa 2022. Juhlavuoden ohjelmaan kuuluvat Domenico Cimarosan Requiemin ja J.S. Bachin Messu h-mollin lisäksi maailmankuulun Leipzigin Tuomaskuoron vierailu sekä joulukuussa Iiro Rantalán ja J.S. Bachin Jouluatorioiden esitykset. Cantores Minores -poikakuoro tekee tiivistä yhteistyötä koululaitoksen kanssa, minkä tavoitteena on tarjota vakaa ja yhteisöllinen musiikkikasvatuspaikka varhaisnuorille ja lapsille sekä turvata historiallisen poikakuoron perinne Suomessa. Cantores Minores onkin saanut merkittävää tunnustusta niin musiikillisella kuin kasvatuksellisella saralla. Suomen valtion musiikkitoimikunta myönsi kuorolle Musiikin Valtionpalkinnon vuonna 2014. Lokakuussa 2017 kuoro oli yksi viidestä ehdokkaasta Vuosisadan Kulttuuriteko -kategoriasa Vuosisadan Kulttuurigaalassa ja keväällä 2022 kuoro sai Martti Talvela -säätiön stipendin tunnustuksena pitkään jatkuneesta ja merkittävästä laulun sekä musiikin kasvatustyöstä.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja rouva Jenni Haukio ovat kuoron koko toiminnan ja matkojen pysyviä suojelijoita.

Leipzigin Tuomaskuoron ja Suomalaisen barokkiorkesterin esittelytekstit sivulla 35.

Muuta ei kiinteistöalan ammattilainen tarvitse.

Vuokrauksen ja kunnossapidon
järjestelmät

AVUX® ESTATE®

JANE JA AATOS
ERKON SÄÄTIÖ

70-vuotisjuhlanäyttely 30.10.–12.11.2022

Tervetuloa tutustumaan Cantores Minores -kuoron 70-vuotiseen historiaan kuva- ja ääninäyttein Tuomiokirkon kryptaan. Esillä myös n. 1400-luvulta peräisin oleva Codex Psalmus XCV et Requiem' – gregoriaaninen kirkkolaulukokoelma, jonka kuoro on saanut lahjoituksena.

Näyttely on avoinna arkisin klo 11–17 (kahvio klo 12–16) sekä la 12.11. klo 12–15.

Innostu äänestä!

CM-musiikkikerho 1–2 -luokkalaisille pojille

CM-musiikkikerhossa liikutaan ja tehdään hassunhauskoja ääniharjoituksia sekä opetellaan erilaisia musiikkitaitoja kevätkaudella 2023 maanantaisin Meritullin seurakuntalossa, Meritullintori 3, 00170 Helsinki.

Ilmoittautuminen ja lisätiedot:

WWW.CANTORESMINORES.FI/MUSIIKKIKERHO

LISÄTIEDOT CM-TOIMISTOSTA P. (09) 687 7720
SEKÄ TOIMISTO@CANTORESMINORES.FI

CM- musiikkileikkikoulu 3–6-vuotiaille pojille pääkaupunkiseudulla

3–6 -vuotiaille pojille suunnattu laulupainotteinen CM-musiikkileikkikoulu toimii toimii Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Ilmoittautuminen kevään 2023 muskariryhmiin on nyt käynnissä!

Ilmoittautuminen ja lisätiedot:

WWW.CANTORESMINORES.FI/MUSKARI

LISÄTIEDOT CM-TOIMISTOSTA P. (09) 687 7720
SEKÄ CMMUSKARI@CANTORESMINORES.FI

Cantores Minores

KUORON VUODEN 2023 UPEA JA VÄRIKÄS SEINÄKALENTERI
MYNNISSÄ KONSERTEISSA JA TILATTAVISSA CantisSHOPista!

www.cantoresminores.fi/cantis-shop

70-VUOTISJUHLAVUODEN KERÄYS

Raha ei saa olla este Cantores Minores -harrastukselle, eikä paikalle pääseminen edellytys musiikista nauttimiselle. Tuo Cantores Minores lähemmäksi lahjoittamalla! Tue mm. vähävaraisten kuorolaisten kuoroharrastusta ja konserttien suoratoistoja osallistumalla ”70-vuotisjuhlavuosi 2022” -kampanjaamme osoitteessa

cantoresminores.fi/lahjoita

tai tee lahjoitus MobilePay-sovelluksella

numeroon **95220**

– lisää kommentiksi ”CM 70-v.”

*Onko sinulla kysyttävää lahjoittamisesta tai haluatko auttaa jollakin toisella tapaa?
Ota yhteyttä toimistoomme, yhteystiedot alla.*

PE 11.11.2022 KLO 19 HELSINGIN TUOMIOKIRKKO

Vierailukonsertti

TUOMASKUORO (LEIPZIG, SAKSA)
SUOMALAISEN BAROKKIORKESTERIN SOITTAJIA

Markus Malmgren
URUT

Tuomaskanttori Andreas Reize
JOHTAA

HANS LEO HASSLER 1564–1612
ALLELUIA. CANTATE DOMINO A 8 VOCI (PS 98)
kokoelmasta Florilegium Portense 1621

AARON COPLAND 1900–1990
HAVE MERCY ON US, O MY LORD

HEINRICH SCHÜTZ 1585–1672
TRÖSTET, TRÖSTET MEIN VOLK
(JES 40,1–5), SWV 382
kokoelmasta Geistliche Chormusik 1648
DAS IST JE GEWISSLICH WAHR (1. TIM 1,15–17)
kokoelmasta Geistliche Chormusik 1648

JAN SANDSTRÖM *1954
GLORIA (KAHDEKSANÄÄNISILLE
KUOROLLE JA SOLISTEILLE)
*teoksesta Missa a La Casa de la Madre
y el Nino 2003*

FRANZ TUDER 1614–1667
PRAELUDIUM IN G
Markus Malmgren, urut

HEINRICH SCHÜTZ 1585–1672
ACH HERR, STRAF MICH NICHT
IN DEINEM ZORN (PS 6)
kokoelmasta Psalmen Davids 1619

SETHUS CALVISIUS 1556–1615
UNSER LEBEN WÄHRET SIEBZIG JAHR
(PS 90,10)

JOHANN SCHELLE 1648–1701
ARIA. KOMM, JESU, KOMM
*sävelletty Tuomaskoulun rehtori
Jacob Thomasiuksen siunaustilaisuuteen,
teksti. Paul Thymich*

JOHANN SEBASTIAN BACH 1685–1750
KOMM, JESU, KOMM, BWV 229
motetti kahdelle 4-ääniselle kuorolle

CÉSAR FRANCK 1822–1890
CANTABILE
Markus Malmgren, urut

GUSTAV SCHRECK 1849-1918
TRÖSTE UNS, GOTT, UNSER HEILAND,
OP. 23, NR. 3
(PS 85, 4–7; PS 86, 5 JA 7)

SAMUEL SCHEIDT 1587–1654
LOBET DEN HERREN, DENN
ER IST SEHR FREUNDLICH (PS 135)

HEINRICH SCHÜTZ 1585–1672
DIE MIT TRÄNEN SÄEN (PS 126, 5–6)
kokoelmasta Geistliche Chormusik 1648

DIE HIMMEL ERZÄHLEN DIE EHRE GOTTES
(PS 19, 2–7)
kokoelmasta Geistliche Chormusik 1648

Esiintyjät

LEIPZIGIN TUOMASKUORO

Tuomaskuoron historia ulottuu yli 800 vuoden taakse ja on siksi Leipzigin kaupungin vanhin kulttuurilaitos. Vuonna 1212 Meissenin maakreivi Dietrich von Meißen perusti Augustiinilaisen kuoroluostarin “Augustiner-Chorherrenstift zu St. Thomas”. Sen yhteyteen perustettiin luostarikoulu, jonka tarkoituksena oli kasvattaa tulevia pappeja. Samaan aikaan peustettiin Pyhän Tuomaan kirkko, Thomaskirche. Tämä Tuomas-kuorokoulu on siis eräs koko Euroopan vanhimpia jatkuvasti toimivia kouluja. Liturginen laulaminen on ollut osa koulun opetusta alusta alkaen, koska kuorolaiset avustivat lukuisissa viikoittaisissa jumalanpalveluksissa. Vuoden 1539 reformaation aikana Leipzig sai mainetta musiikillisena ja kulttuurisena keskuksena, ei vähiten merkittävän Tuomaskuoron ansiosta. Sen musiikillinen painopiste on ”Musica Sacra” ylläpidossa. Johann Sebastian Bachin – joka aloitti Tuomaskantorina vuonna 1723 ja joka toimi tässä tehtävässä 27 vuotta kuolemaansa vuonna 1750 asti – teokset muodostavat kuoron musiikillisen sisällön. Bachin musiikin lisäksi kuoron ohjelmisto sisältää laajalti kuoro-teoksia gregoriaanisista lauluista nykymusiikkiin. Tuomaskuorolaiset asuvat ja harjoittelevat omassa alumnaatissaan. Nuorimmat kuorolaiset (4. luokka) käyvät koulua Leipzigin kaupungin Anna-Magdalena-Bach-koulussa ja muut kuorolaiset (5-12. luokka) opiskelevat kaupungin ylläpitämässä Tuomaskoulussa. Päivittäisissä kuoroharjoituksissa he harjoittelevat Tuomaskirkossa joka perjantai ja lauantai esitettävää Motetti-konserttia sekä sunnuntain messua varten. Lauantain Motetti-konsertissa esitetään yleensä joku Bachin kantaatti Leipzigin Gewandhausorkesterin kanssa.

Tuomaskuoro on, erityisesti J.S. Bachin nimeen liittyen varmaan, maailman tunnetuin poikakuoro. Sen säännöllisesti toistuvat Bachin passioiden, Jouluatorion ja kantaattien esitykset keräävät jatkuvasti Tuomaskirkon täyteen kuulijoita. Ensimmäisen ulkomaanmatkan kuoro teki vuonna 1920 Skandinaviaan. Sen jälkeen Tuomaskuoro on laulanut kaikissa maailman tunnetuimmissa musiikkikeskuksissa. Edellisen kerran Tuomaskuoro vieraili Suomessa vuonna 1970.

SUOMALAINEN BAROKKIORKESTERI

Vuonna 1989 perustettu Suomalainen barokkiorkesteri (FiBO) on ollut koko historiansa ajan monella tavalla edelläkävijä. Alun perin Kuudennen kerroksen orkesteri -nimisenä toimineella orkesterilla oli aluksi tärkeä rooli barokkiliikkeen tuomisessa Suomeen. Nykyään orkesteri tunnetaan Suomessa ja ulkomailla taidokkaista esityksistään, rohkeista ja innovatiivisista työskentelytavoistaan, luovasta ohjelmistosuunnittelustaan ja ainutlaatuisista konsepteistaan, jotka houkuttelevat erilaisia yleisöjä. Ytimessä on barokkimusiikki, mutta orkesteri tarttuu usein myös muiden aikakausien teoksiin varhaisbarokista aina varhaisromantiikkaan asti. FiBO soittaa myös barokkiorkesterille sävellettyä uutta musiikkia ja on kantaesittänyt useita tilaamia teoksia.

Cantores Minores ja Suomalainen barokkiorkesteri aloittivat yhteistyönsä vuonna 2005 J.S. Bachin teoksella *Messu h-molli*. Vuoden 2022 yhteiset projektit saavat jatkoa Bachin Jouluatorio -projektissa joulukuussa. (www.fibo.fi)

Tuomaskanttori Andreas Reizen esittely sivulla 29.

Ei joulua ilman musiikkia

Cantores Minoresin jouluun kuuluu kolme erilaista konserttia. On perinteisiä joululauluja, suurta ja pientä musiikkia, liron erilainen oratorio sekä barokin loistoa. Valitse suosikkisi ja ryhdy joulunodotukseen kanssamme!

IIRON ERILAINEN
JOULUORATORIO

Rantala- Heinimäki: Jouluoratorio

Mari Palo, SOPRAANO
Mika Pohjonen, TENORI
Iiro Rantala, PIANO

Tiksola Co.
kamariorkesteri

JOHT. Hannu Norjanen

*Yhteistyössä
Cantores Minores
ja Musiikkitalo*

MUSIIKKITALO

SU 4.12.2022 KLO 18

LIPUT: 45/30 €, VIP-LIPPU 90 €
(NUMEROIDUT PAIKAT)

KAIKKIEN AIKOJEN
JOULULAULU

J.S. Bach: Jouluoratorio

BWV 248 / KANTAATIT I–III

Mitä olisikaan joulu ilman Bachia? Säveltäjäneron majesteettinen jouluteos sykähdyttää taas tänä jouluna.

CANTORES MINORES

CM Koulutusryhmien
kuoro (16.12.)

Saara Kiiveri, SOPRAANO
Jeni Packalén, ALTTO
Heikki Hattunen, TENORI
Arttu Kataja, BASSO

Suomalainen
barokkiorkesteri

JOHT. Hannu Norjanen

HELSINGIN
TUOMIOKIRKKO

LAPINJÄRVEN
KIRKKO

PE 16.12.2022 KLO 19	SU 18.12.2022 KLO 18
----------------------------	----------------------------

LIPUT: 65, 50/40, 30/25, 15 €
(16.12., NUMEROIDUT RIVIT),
30/20 € (18.12.)

JOULUN KAUNEIN
MUSIIKKIHETKI
KOKO PERHEELLE

Perinteinen Joulukonsertti

Kuorolaiset nuorimmista vanhimpiin kokoava konsertti sisältää myös joulukertomuksen.

CANTORES MINORES

CM Koulutusryhmien
kuorot

JOHT. Hannu Norjanen,
Anna Hurme,
Terhi Orpana,
Timo Pihkanen

Olli Saari, URUT

HELSINGIN
TUOMIOKIRKKO

TI 20.12.2022 KLO 18&20	KE 21.12.2022 KLO 18&20
-------------------------------	-------------------------------

LIPUT: 35, 30/25, 20/15, 10 €
(NUMEROIDUT RIVIT)

LIPUT TICKETMASTER.FI JA TUNTIA ENNEN OVELTA

Cantores Minores